

NIRIN, a 22. Sydney Biennálé

Sydney, Ausztrália
2020. június 1 – 2020. szeptember-október¹

Az Art Gallery of New South Wales² neoklasszicista épületének homlokzatát a művészettörténet nagyjainak nevei díszítik, többek között Giottóé, Raffaelloé, és Tizianóé. Ugyan az ő alkotásaik hiányoznak a galéria gyűjteményéből, de azért a földszinten könnyű megtalálni a szokásos, az európai művészetet kronologikus sorrendben bemutató termeket. Szintén a földszinten kap helyet az Ausztráliát reprezentáló részleg, legalábbis annak a nyugati művészet tradícióját követő vonulata. Aki ugyanis az ausztráliai őslakos, és azon belül is a Torres Strait szigetek művészetére kíváncsi, annak a legelső emeletre kell mennie, az időszaki kiállításokon túl, három szinttel a föld alá.

A 22. Sydney Biennálé idejére azonban már az előtér ión oszlopai között vékony, hegyes boxkesztyűs szobrok, ketreche zárt lányfejes alakok, tetovált és dacos fiatal őslakos párt ábrázoló hatalmas

fotók üdvözlik az érkezőt. A kupolából lyukas vödörök lógnak. A sok száz ausztrál őslakos nép egyikéhez tartozó WIRADJURI KARLA DICKENS alkotásai nyitják így a kiállítást.

A biennálé kiállítási tárgyainak nagy részét az Európa-centrikus állandó kiállítás termeiben helyezték el, mintegy azzal párbeszédet folytató és kontrasztot alkotó réteget képezve. A 15-16. század fordulóján élt angol uralkodó, VIII. Henrik portréja mellett a dél afrikai BRONWYN KATZ acél szobrai függenek. PRÉFÈTE DUFFAULT (1923-2012) haiti művész talán Szűz Máriát, talán Erzulie, voodoo istenséget ábrázoló festménye egy 15. századi siennai Madonna kép³ szomszédságában kapott helyet. Bizonyos, a biennáléhoz tartozó alkotások az első pillanatra megbűnjnek az állandó kiállítás képei között, mint például MOSTAFF MUCHAWAYA, zimbabwei festő emlék-portréi. Más művek viszont, mint például JOSEF GRAU-GARRIGA (1929-2011) 1972 és 1976 között készült, *Retaille dels penjat*-ja (Akasztottak oltára), szó szerint környezetük fölé tornyosulnak.

A preraffaelita képek között az amerikai egyesült államokbeli ARTHUR Jafa 2018-as *The White Album* című filmje fut: egy, a művész barátaival felvett portrékat az interneten talált videókkal egybefűző folyam.⁴ Ugyanebben a teremben egy Alma-Tadema festmény⁵ ókori jelenetében egy fekete fiú zsonglórmutatványnyal szórakoztatja a fehér szemlélőket. Az ő arcukat látjuk a festményen, a fiút nem. A háttérben hallatszik a *The White Album* egyik részlete, amin egy fehér lány éppen azt magyarázza, hogy neki voltak „fekete legjobb barátai... és őt igazán nem érdekli kinek milyen színű a bőre, semmi baja nincs vele”.

Kifelé menet, a múzeum központi terében hatalmas tüntetést ábrázoló fotó búcsúztatja a távozókat. BARBARA McGRADY, őslakos ausztrál fotós, 2015-ös *Black Lives Matter*, *Martin Place* című

3 SANO DI PIETRO (1450-1481): *Madonna and Child with Saints Jerome, John the Baptist, Bernardino and Bartholomew*

4 NIRIN: BIENNALE OF SYDNEY 2020, Katalógus, 114

5 SIR LAWRENCE ALMA-TADEMA (1836-1912): *A juggler*, 1870

1 <https://www.biennaleofsydney.art/>

2 <https://www.artgallery.nsw.gov.au/>

TONY ALBERT
Ne törd össze az NT-t,
2020, falfesték, zászló;
helyszín: Ausztrál
Kortárs Művészeti
Múzeum © Fotó:
Ken Leanfore

munkája különösen mellbevágó. Igen, 2015-ös alkotás: a fotó kint volt már márciusban is, amikor eredetileg nyílt a biennálé. Megnyílt, de a Covid-19 járvány miatt hozott óvintézkedések miatt szinte azonnal be is zárt.

Június elejére, amikor a múzeum ismét kinyitott, az állandó kiállítás részét képező és a biennáléhoz tartozó alkotások két rétegéhez, melyek olykor harmonikus párbeszédet folytatnak, olykor disszonánsak, egy újabb csatlakozott. A fizikai távolságtartásra biztató matricák mintha egy harmadik, párhuzamos kiállítás darabjai lennének. Ráadásul a kihagyott hónapok alatt a nemzetközi hírfolyam megrázó aktualitást adott az alkotások egy részének. Júniusban Sydney belvárosában, az amerikai George Floyd meggyilkolását követően új Black Lives Matter tüntetéseket tartottak, maszkokkal és ausztrál őslakos zászlókkal. Hazafelé útba esik, mintha a biennálé része lenne. Talán lehetne is.

A 22. Sydney Biennálé eredetileg is a szokásostól eltérőnek indult. Először 1973-ban rendezték meg, így Velence és São Paulo után a világon a harmadik legrégebb biennálé, Ausztráliában pedig a legnagyobb.⁶ Idén azonban először került az élére őslakos művészeti igazgató, BROOK ANDREW, aki maga is művész és kifejezetten azt tűzte ki célul, hogy egy művészek által vezetett, a First Nations, azaz az első (őslakos) népek filozófiáján alapuló esemény jöjjön létre.⁷

Bár Ausztrália területére legalább 65 000 évvel (?) ezelőtt költöztek az első emberek, még a nyolcvanas években is jogi viták alapját képezte a „terra nullius” elve, vagyis, hogy a kontinens nem tartozott senkihez, szabadon birtokba vehető volt 1770-ben, James Cook érkezésekor.⁸ A nemzeti himnusz a mai napig fiatal nemzetként utal Ausztráliára, hiába hangsúlyozza az őslakos ausztrál népesség, hogy övék a világ legrégebb, folyamatosan élő kultúrája.⁹ 2008-ig tartott, míg az akkori ausztrál miniszterelnök, Kevin Rudd bocsánatot kért, amiért az állam évtizedeken keresztül számtalan őslakos gyermeket, a Stolen Generation, vagyis elrabolt nemzedék tagjait elszakította a szüleiktől, közösségüktől és kultúrájuktól, kimondhatatlan szenvedést okozva ezzel nekik, és az őket követő generációknak is.¹⁰

A „Nirin” szó jelentése „perem”, Brooke anyai felmenőinek wiradjuri nyelvén. A témák, amik a címadást inspirálták: DHAAGUN, Föld: szuverenitás és együttműködés, BAGARAY-BANG, gyógyítás; YIRAWY-DHURAY, yam-kapcsolat: étel; GURRAY átváltozás; MURIGUWAL GILAND különböző történetek; NGAWAL-GUYUNGAN hatalmas eszmék: tárgyak hatalma; BILA folyam: a természet.

A biennálé hat fő helyszíne közül az Art Gallery of New South Wales-ben a legszembetűnőbb a visszassága annak a koloniális narratívának, amely máig a nyugati kultúrát, nyugati művészetet kezeli alapértelmezettként a volt gyarmati országban.

A fő helyszínek közel egy másik a Cockatoo Island, vagyis Kakadu-sziget, másfajta élményt nyújt. A kiállított alkotások az UNESCO világörökség részét képező volt fegyenclepek építményei között és a későbbi dokk épületekben bújnak meg.¹¹ Elsőre nem is mindig egyértelmű, hogy mi tartozik a biennáléhoz, és mi az ipari épületekhez: sok alkotás inkább azt a benyomást kelti, mintha félig elfelejtve, mintsem gondosan elhelyezve hagyták volna ott. A kiállítás határai nincsenek definiálva, és az alkotások kidolgozottsága is hullámló, de pont az elmosódó határvonal ad egy szinte

6 <https://www.biennaleofsydney.art/about-us/#overview>

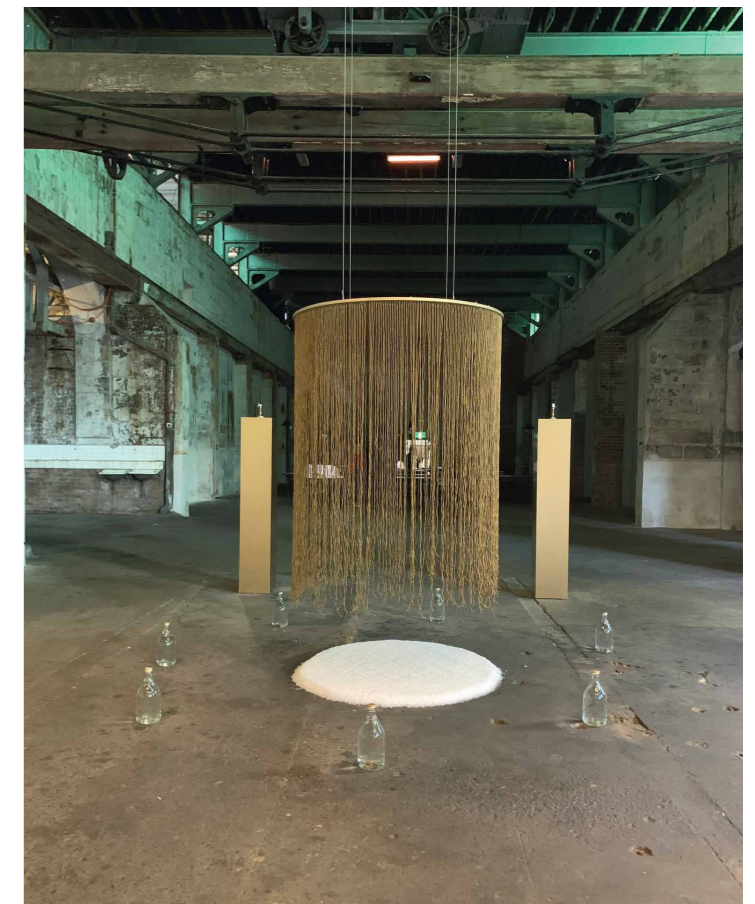
7 MOORE, BARBARA et al. (2020) 22nd Biennale of Sydney Catalogue: Nirin, 324.

8 MOORE et al. (2020), 66.

9 DEBORAH CHEETAM őslakos operaénekes és zeneszerző In: ANITA HESS (ed. (2008) *Growing Up Aboriginal in Australia*, 58, 59.

10 "Senate: Official Hansard, No. 1, 2008" (PDF). Parliament of Australia, Hansard. 13 February 2008.

11 <https://www.cockatooisland.gov.au/en/our-story/>, <https://whc.unesco.org/en/list/1306/>

LHOLA AMIRA
Philisa: Ditaola, 2018-20, installáció; helyszín: Cockatoo Island
© Fotó: Jessica Maurer

bűjőcska-szerű, egyszerre elbizonytalanító és felfedezésre készítő hangulatot.

LHOLA AMIRA dél-afrikai művész *Philisa: Ditaola* (2018-2020) című installációjában fa-és üvegyöngy füzérek lógnak gyertyatartók között és kör alakú, formázott só kupac fölött.¹² Mintha egy elhagyott, átmeneti szentély volna a hatalmas ipari csarnok közepén. Egy másik tágas csarnokba raklapon álló festett játékautomatákat gördítettek, a TENNANT CREEK BRIO, őslakos férfiakból álló kollektív alkotásait. Színes, de nem egyszerű játék: az egyik automata azt hirdeti, „We need water we need rain the country’s in Pain”. Talán a decemberi tűzvészek idején írták, nem valószínű, hogy az utána következő özönvíz heteiben. 2020-ban Sydney egy bizarr paradicsom: a tengerpartok gyönyörűek, szikrázik a téli nap, a járvány félében belül a harmadik természeti katasztrófa. A környezettel, élővilággal kapcsolatos munkák is megkapják 2020 első felétől a különleges nyomatékot.

„Mihez fordulnánk, ha nem ragaszkodnánk a hatalomhoz?” - kérdezi GINA ATHENA ULYSSE, Haitiról származó és az Egyesült Államokban élő művész.¹³ Megfeleztet lopótök-terméseket helyez fel és tesz lefordítva egy asztalra, illetve vitrin-szerű tárolókba. Gondosan vannak elrendezve, mintha múzeumi teremben lennénk. Csakhogy egy tető nélküli egykori börtön kőépületének romjain állunk. A padlón pocsolják, a vizes lopótök-talakon megcsillan a fény. A kiállított tárgyak a természet részeként jelennek meg, nem attól védve, vagy uralkodva rajta.

Kicsit arrébb, egy elhagyott gépteremben az egyiptomi, de folyton úton lévő ANNA BOGHIGUIAN festett, de összességükben mégis rajzzerű hatást keltő alakjai az átmenetiség és számkivettség

12 MOORE et al. (2020), 210, 304.

13 MOORE et al. (2020), 164.